

Bijenhotel symbool van chemievrij beheer golfbaan

Tekst en foto's Marian Hulshof

Bijen op de golfbaan, personen die dak- en thuisloos dreigen te worden en zich inzetten voor de bij: het zijn geen alledaagse combinaties, maar succes hadden deze Brabantse projecten wel. De provincie Noord-Brabant investeert flink in de bij. In de periode 2014–2015 werd € 300.000 besteed aan bijenprojecten, van 2015 tot 2018 wordt daar nog eens € 750.000 aan uitgegeven. De Brabantse Milieufederatie voerde twee van de bijenprojecten uit. Dit artikel gaat over het eerste project: bijenhôtels op golfbanen en recreatieterreinen.

Het afgelopen jaar werden bijenhôtels neergezet bij de Beekse Bergen, het vakantiepark Efteling Bosrijk en drie Brabantse golfbanen (De Pettelaar, De Dommel en De Haenen). Het plaatsen van de bijenhôtels was de aftrap voor een traject waarmee golfbanen en recreatieterreinen intensief te maken krijgen: chemievrij beheer van de terreinen. In 2020 mogen er geen bestrijdingsmiddelen meer gebruikt worden op golfbanen en recreatieterreinen.

Bijen als symbool

Dat vergt niet alleen een andere aanpak van het groenbeheer, het vraagt ook om meer tolerantie bij de gebruikers van deze terreinen, zeker in de periode dat nog gezocht wordt naar de best passende aanpak. Gebruikers van de terreinen moeten ook wennen aan minder strakke condities op het terrein: een zekere acceptatie van onkruiden en insecten. Een grasmat met een vlekje hoort daarbij.

Bijen en bijenhôtels zijn een goed startpunt voor deze aanpak, zo was het idee achter dit project. De bijenhôtels symboliseren het belang van natuurlijk, chemievrij beheer van hun terreinen. Uitlegbordjes bij de hotels kunnen toelichting geven over de leefwijze van wilde bijen en hun rol in het ecosysteem.

De beheerders van de golfbanen en recreatieterreinen bleken gelukkig wel open te staan voor het plaatsen van bijenhôtels, maar voor het zover was moesten er eerst wat vragen beantwoord worden.

Ze steken toch niet?

Vraag één lag voor de hand: "Gaan die bijen onze bezoekers dan niet steken en weggagen?" Omdat de bijenhôtels een educatieve functie hadden was het uiteraard niet de bedoeling dat ze uit angst voor steken op een uithoek van het terrein werden weggestopt. Dat bijen geen wespen zijn, en dat niet iedere bij een honingbij is, is niet bij iedereen bekend. Wat hielp: een goed verhaal over angels die niet door de huid heen komen en over solitaire bijen die geen kolonie te verdedigen hebben.

Waar is het restaurant?

Vraag twee kostte meer tijd: waar gaan we die bijenhôtels dan plaatsen op het terrein? Waar kunnen we ze op het zuiden zetten, met voldoende zon? Is er voldoende voedsel in de buurt? Staan ze op een plaats waar die uitlegbordjes wel gelezen worden, waar voorbijgangers de hotels ook echt zien? En kan er ook ruimte komen voor alle soorten die het liefst in de grond nestelen, toch zo'n 70% van de wilde bijen?

Hoewel de meeste terreinen zeker niet geheel bloemloos waren, was het met name bij de golfbanen de vraag of er wel voldoende voedsel te vinden zou zijn in de directe omgeving van het bijenhotel en ook of de variatie in bloeiende begroeiing wel voldoende was. Het draait bij golfbanen toch om gras en niet om bloemen. Het was vaak zoeken naar plaatsen met de juiste mix van zon, bloemen en publieke belangstelling. Met enig snoeiwerk en aanpassing van de beplanting lukte het uiteindelijk wel om overal een plaats te vinden.

Een klein pension of 1.000 kamers?

Tenslotte was er nog de kwestie: hoe moet het hotel eruit zien? Wat goed is voor de bijen (heel veel kleine pensionnetjes verspreid over het hele terrein) was niet per se goed voor het project (een sjiek hotel met 1.000 kamers vlakbij de ingang). Als compromis werden op elke locatie twee middelgrote bijenhôtels geplaatst. Alleen bij de Beekse Bergen werden twee grote bijenhôtels geplaatst, omdat ze daar een echte attractie moesten worden. De Beekse Bergen wilde met de bijenhôtels namelijk ook aandacht geven aan inheemse diersoorten, het afgelopen jaar een speerpunt van veel Europese dierentuinen.

Om de bijenhôtels te kunnen laten aansluiten bij de uitstraling van de terreinen, brachten enkele (groen-) aannemers en timmerwerkplaatsen een offerte uit. Daarmee werd een catalogus met verschillende soorten bijenhôtels samengesteld. Het bouwen van bijenhôtels is in principe niet moeilijk, maar kennis over wilde bijen is wel belangrijk. Sommige bedrijven

moesten echt gevoed worden met informatie, zowel over mogelijke modellen als over de benodigde vulling.

Gaatjes zonder rafels

Het vullen van grotere bijenhôtels kost veel tijd. Daarom werden bij de Beekse Bergen scholieren dierverzorging van het Prinsentuin College in Breda ingeschakeld. Gaatjes zonder rafelranden boren, riet op maat knippen, bamboe op maat zagen, het viel niet altijd mee, vonden de dames (en een enkele heer). Goed gereedschap en voldoende koffiepauzes bleken vereist om de moed erin te houden, maar het resultaat mocht er zijn!

Het was erg leuk om te merken dat de wilde bijen die er al waren, door het project ook opgemerkt werden, en door de bijenhôtels meer status kregen. Inmiddels zijn de eerste gasten van de bijenhôtels overal gesignaleerd, worden sommige terreinen volledig chemievrij beheerd en zijn er op de golfbanen proeven gaande om in 2020 zover te zijn. ●

De bijenhôtels werden betaald met provinciale subsidie en met bijdragen van de Beekse Bergen, de Efteling en de Nederlandse Golf Federatie.